

Nr 5.

Ankom till riksdagens kansli den 23 april 1925 kl. 3 e. m.

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 5 i anledning av motion nr 182 av herr Lindhagen om befolkningsfrågan.

I en inom första kammaren väckt och till dess *andra* tillfälliga utskott *Motionen.* hänvisad motion nr 182 har herr *Lindhagen* hemställt,

att riksdagen ville anhålla hos regeringen,

1) att en begynnande uppmärksamhet måtte ägnas *befolkningsfrågan* och dess uppenbara sammanhang med andra aktuella spörsmål;

2) att därvid bland annat måtte stödjas ett upplysningsarbete, särskilt bland de mindre bemedlade befolkningslagren, om vilket ansvar föräldrar hava inför individen, familjen, staten och mänskligheten att envar i sin mån förebygga den fattigdom, arbetslöshet, rasförsämring och olyckor av många slag, som katastrofalt växa upp ur en osund överbefolkning;

3) att den svenska utrikespolitiken måtte i det internationella samarbetet framföra befolkningsfrågans betydelse samt mana till en samverkan för att på dagordningen uppföra bemödanden till en rimlig och rättvis avveckling av densamma.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet är ense med motionären därom, att befolkningsfrågan är av ett utomordentligt intresse och väl värd noggrann prövning. Landets förmåga att bereda befolkningen arbetstillfällen och uppehälle är nämligen ett spörsmål, som påkallar statsmakternas starka och oavlåtliga uppmärksamhet. Statsmakternas arbete är också i många viktiga avseenden sedan lång tid tillbaka ägnat just denna fråga. En hänvändning från riksdagens sida till regeringen att en begynnande uppmärksamhet måtte ägnas befolkningsfrågan, finner utskottet därför icke vara av förhållandena motiverad och avstyrker således motionärens hemställan i dess första punkt. *Utskottet.*

I motionens andra punkt påyrkar motionären, att staten måtte stödja ett upplysningsarbete i syfte att förhindra överbefolkning. Detta förslag grundar sig på den uppfattningen, att landet befinner sig i ett nödläge, beroende därpå, att befolkningen vuxit sig för stor i förhållande till landets möjligheter att försörja densamma. Räddning ur detta nödläge skulle en radikal begränsning av barnalstringen medföra. Landets försörjningsmöjligheter skulle därefter, enligt motionärens uppfattning, bliva tillräckliga.

Utskottet har icke kunnat finna, att denna motionärens uppfattning är riktig. Det bör framhållas, att samtidigt med att befolkningen i landet ständigt ökats har också inkomsten per huvud ökats men i betydligt högre grad än befolkningen. Motionären har visserligen framhållit, att möjligheterna till emigration allt mer begränsats, vilket måste medföra en starkare befolkningsökning inom landet. Häremot torde böra erinras därom, att emigrationen icke nödvändigt behöver innebära, att de emigrerande representera ett befolkningsöverskott, som landet ovillkorligen måste avlasta på främmande länder för att de hemmavaranda skola hava möjlighet att skaffa sig tillräcklig utkomst. En begränsning i möjligheterna till emigration synes därför icke i och för sig böra ingiva alltför starka farhågor beträffande landets försörjningsförmåga. Motionären har vidare framhållit, att arbetslösheten fortfarande är kännbar. I detta avseende tillåter sig utskottet anföra, att arbetslösheten under de senare åren oavbrutet sjunkit och att den, i den mån som den allmänna depressionen kan väntas vika, än ytterligare torde komma att minska.

Utskottet har således icke känt sig övertygat därom, att läget är sådant, att utomordentliga anstalter måste vidtagas för att motverka befolkningsökningen inom landet genom spridandet av upplysning i de avseenden, som av motionären beröras.

Vad slutligen angår motionärens hemställan om hänvändning till främmande stater i befolkningsfrågan, synes det utskottet icke lämpligt, att sådana framställningar göras i en fråga, som huvudsakligast är en vederbörande lands inre angelägenhet.

Med stöd av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 21 april 1925.

På utskottets vägnar:

N. J. F. ALMKVIST.

Närvarande vid ärendets slutbehandling: herrar Almkvist, Rooth, Julin, Franzén,* Bondeson, Jönsson, J., i Slätåker, Andersson, Per, i Arbrå.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Julin*, vilken yrkat att närmast före utskottets kläm skulle i utlåtandet införts ett stycke av följande lydelse:

Av vad sålunda anförts framgår, att utskottet icke kan tillstyrka ifrågasvarande motion. Utskottet har likväl ansett sig böra peka på en detalj i det omfattande komplex av viktiga frågor, som kan sammanfattas under begreppet befolkningsfrågan. Som motionären också framhållit, intager däri frågan om den mänskliga rasens förbättrande en viktig plats. En minskning av de fysiskt och psykiskt undermåliga individer, som i folkhushållningen tynga mest, är här ett spörsmål av stor betydelse. Det har syntts utskottet tydligt, att om en begränsning av befolkningen anses lämplig, bör denna i första hand rikta sig mot dessa individer. Det låte sig tänkas att genom steriliseringsförfarande dessas fortplantning kunde begränsas och befolkningen därigenom småningom saneras, varigenom ett hinder vore undanröjt eller åtminstone försvagat för landets försörjningsförmåga. Riksdagen har också redan slagit in på denna väg i och med sin begäran om utredning om sterilisering av sinnesslöa, sinnessjuka och fallandesjuka (riksdagens skrivelse 1922: 250). Såsom exempel på en annan från rashygienisk synpunkt nog så mindervärdig och samhällsoduglig grupp, vilkens tillväxt genom sterilisering skulle kunna minskas, vill utskottet nämna de notoriska lösdrivarna. Utskottet anser sig emellertid icke kunna med anledning av förevarande motion göra någon framställning i denna sak, i all synnerhet som ovan nämnda av riksdagen begärda utredning ännu icke slutförts och en utvidgning av steriliseringsrätten därför icke nu kan anses lämplig att föreslå.
